

УДК 352

**ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ НАПРУЖЕНОСТІ В КОНТЕКСТІ
ДОБРОВІЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

Литовченко В.П.

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін

Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і
природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Анотація. Проаналізовано ключові чинники, які зумовлюють стан соціальної напруженості при утворенні ОТГ.

Україна стала на шлях впровадженні нової системи управління, побудованої на децентралізації влади. І хоча даний шлях розвитку держави вважається нині найбільш прогресивним і правильним, фінішний його відрізок відтермінований на невизначений термін. Короткий зміст цієї реформи полягає в тому, щоб передати частину владних повноважень на місця, де відбувається безпосередня реалізація цих повноважень. Створити своєрідні адміністративні одиниці на сільському та селищному рівні, які здатні будуть ефективно розпоряджатися, а саме головне забезпечити себе цими грошовими ресурсами. В Україні за цей процес відповідає об'єднання в територіальні громади (ОТГ).

Переважна більшість громадян слабо розуміють суть цієї реформи, не дивлячись вже про усвідомлення її політичних, соціально-економічних та правових наслідків. Українці традиційно не довіряють всім ініціативам, які надходять від вищих органів державної влади, що, в свою чергу, обумовлює появу соціальної напруженості серед різних прошарків населення. Розглянемо стани дискомфорту, тривоги, а іноді й страху, зумовлені утворенням та функціонуванням об'єднаних територіальних громад (ОТГ).

Так, серйозними негативними проявами процесу утворення громад, що відбувається нині, є часто примусовий спосіб їх об'єднання без належної акцентуації на головній меті, заради якої це відбувається, тобто забезпечення локальної демократії та створення умов для найбільш ефективного вирішення соціальних проблем на місцях. До того ж виникає відкрите небажання людей з більш розвинутих населених пунктів об'єднуватися з менш розвинутими, або економічно неспроможними, населеними пунктами на момент створення ОТГ. Та й визначити головний об'єднувачий центр іноді достатньо проблематично, беручи до уваги близькі за потенціалом населені пункти.

Поява нових ОТГ зумовлює втрату багатьох владних повноважень, посад, привілеїв, а отже й до певної міри й власного майбутнього. Мова йде про штат районних адміністрацій, місцевих громадських активістів, сільських голів, народних депутатів всіх рівнів, представників бізнесу, особливо агрофірм, що вже мають власних довірених осіб й не бажають їх втрачати.

У зв'язку з реалізацією реформи децентралізації державного управління, в тому числі бюджетної децентралізації, значна частина повноважень і відповідальності у фінансовій та бюджетній сфері переходить «на місця», зокрема, в новостворені ОТГ, та виявляється безліч складних і болючих проблем у їх функціонуванні. Мова йде про відповідність критеріям спроможності ОТГ. Децентралізація покликана не лише укрупнити розрізнені населені пункти, а й дозволити самостійно функціонувати ОТГ таким чином, щоб бути в змозі забезпечити своїх мешканців наданням належної якості всіх без винятку послуг, відповідно розвиненою соціальною інфраструктурою.

В цьому контексті актуальною постає проблема активів ОТГ, тобто законодавчого уточнення майнових прав територіальної громади на землю, лісові, водні та інші ресурси, що знаходяться на території сіл, селищ, містечок тощо, та навколо них, з метою подальшого ефективного їх

використання, забезпечення благоустрою територій та виконання всіх функцій, передусім соціальних. Фахівці місцевого рівня неспроможні осилити всю повноту обов'язків, які пов'язані з утворенням ОТГ.

Чи не найболючішим питанням є соціальний захист населення. ОТГ – це складний соціальний механізм. Не знаючи основних складових цього механізму навіть досить кваліфікований фахівець із соціальної роботи не зможе надавати соціальні послуги та працювати з особами, які перебувають в складних життєвих обставинах в межах ОТГ. Ключовою особою тут виступає соціальний працівник. Він має стати важливою ланкою в системі соціальної допомоги від держави та територіальної в межах ОТГ, окреслити нову систему взаємодії із іншими структурними підрозділами ОТГ, соціальними службами, установами та організаціями для надання якісних соціальних послуг.

Цілком закономірно, що добровільно об'єднати усі населені пункти в самодостатні громади не вдасться (про це свідчить світовий досвід), тому, болючим питанням лишається механізм їх функціонування як такий та забезпечення з боку держави дієвим інструментарієм розв'язання спільних із сусідніми громадами проблем. Надмірне накопичення останніх стає вагомим аргументом до зростання соціальної напруженості у суспільстві

Однією з основних умов утворення ОТГ є необхідність врахування історичних, культурних та етнічних чинників. Це дає можливість врахувати місцеві особливості і зменшити ризики соціально-політичних конфліктів на національному ґрунті.

В Україні до цього часу не позбулися наслідків радянської централізованої системи державного управління, і переважна більшість представників місцевих органів влади боїться виявляти ініціативу і продовжує чекати команду «згори». Окреслені чинники соціальної напруженості є важливою перепоною на шляху реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади. Врахування їх особливостей при законотворчості дозволить успішніше проводити

реформи децентралізації в Україні, віднайти механізми корисної взаємодії керівництва держави, місцевої влади з активністю самих громадян.